

Füred 6-dik Januárius 1789.

A' múlt elztendei 100-dik Magyar Kurir, egy nagy nevezetü Magyar Doktort ismertetett meg a' Közönséggel (Nemzetünk ditsőségre.) a' ki idegen Országbeli Tudós Tárfaságtól jutalmat, és társ nevet érdemlett: a' 101-dik tsak hamar két Török vén Afzfonyt emlegete, a' kiknek minden *re-cipejék avas - szalonna*. — Ezekről elzembe jutott; hogy egy példát beszéllyek én-is a' Kurirnak. Talám a' Hazánkbeli köz-nép, melly még eddig a' dörgölő Banyákra örömeiebb bizta magát, mint a' jó maga értő Orvosra; meg-fogja idővel kölszönni e' Tudósitást.

Veszprémben lakik, egy, a' maga tanúlt mesterségét, sok elztendöktől fogva ditséretesen, serényen, és szerentséfen gyakorló Orvos *Khirurgus Koncz Josef* Uram. Veszprém' vidékje, 's a' mi Vármegyénknek (*Szalának*-is) nagy része alkalmas voltáról ismeri, és régi bizodalma vagyon hozzá. Sok szegényeket ingyen, sokakat tsekélységért Orvosol, sokaktól elég jutalom neki az, hogy meggyógyúlhattak keze után. Vette-is jutalmát fáradlatatlanságának; ugy meg-áldotta az Isten, a' maga forrásával való meg-elégedésig; hogy nem kénytelen vele, hogy magát a' szegények 'firjával erővel gazdagítsa, a' mint némellyeknél szokás, a' kik nagyon szó-szerint értették az írást, mikor azt olvasták: *Dat Galenus opes.*

I

Sok

Sok szerentsés seb-gyógyításokat tett a' Vidékben, és téfzen naponként, de a' mi különösen ide tartozik: Tudunkra öt nyomorútlakból *vágtak ki a' követ*, a' kik máig-is élnek és szerentsélsen élnek. Veszpém' Vármegyében *Veszprémben*, ez-előtt mint egy 17 ezttendőssel egy akkor mintegy 10 ezttendős gyermekből, a' ki már most feleséges gyermek-ember; *Nagy Várfonyban*-is egy gyermekből, ezelőtt mintegy 12 ezttendőssel. A' mi *Szala* Vármegyénkben pedig *Udvariban* egy 5 ezttendős, *Vászolon* egy jó fiatal gyermekből, a' kik most-is élnek és egészségesek, 's leg-közelebb (*) *Pétselen* a' múlt ezttendei Februárius Hónapnak 18-dik napján egy Afzfonyból, a' ki akkor tizen-két heti gyermek-ágyas volt; 's az Operáció után már Húsvétkor a' Templomba-is el-ment. Az ilyen *kő-ki-vágásokban*, (mellyeket nála jó-kora nagyságukat lehet látni) szokott dolgozni *Kontz Uram*, *Cum magno apparatu*, a' mint nevezik, mellyet leg-először *Frater Jacobus* (**) talált; de azután sokan javítottak; követi a' ki-vevésben *Ráviust*, de neki nem szükség annyi eszköz, mint *Ráviusnak* 's másoknak, a' kik régen a' *Lithotomiát*, *kő-ki-vágást* gyakorlották.

Vagyon közel a' szomszédunkban, *Szóllös* nevű helységben egy ember, a' kinek *kő* volt a' fiában, a' kinek hihető hogy *Kontz Uram* valamely előre való készületekről talált szóllani. — 'S azonban történik, hogy

A' múlt December Hónapban (itt jönnek már a' *Török vén Afzfonyok*) meg jelennek *Szóllösön* valamely *Görögök* — el-hitetik az embert, hogy *ők*

a'

a' gyermeket a' kötől tsak hamar meg-szabaditják. — hozzá-is fognak — ki metszik, és a' gyermeket szereztséssen meg-ölik. — A' Görögök' kö-ki-vágás-sa' módja vólt *Apparatus minor*, de hihető hogy nem vóltak ök jelen a' *Hippokrátés'* letzkéjén ak. kor, mikor ez a' nagy ember a' maga tanitvánnyinak meg-parantsolta, 's velek esküvés alatt meg-fogadtatta: hogy ök a' kö-ki-vágásba magokat ne-avassák. — A' ifzegény Szöllősi ember sem vólt, de vólt Veszprém és Szala-Vármegyékben, a' hól esmerhetett-is már ötöt, a' kik körül *Kontz Uram* szereztséssen dolgozott. Ő lássa — ő valja kárát, — de ezután alig ha elő nem kéri a' Görög metélők Diplomáját, minek-előtte kezekre bizná a' beteget.

Az életet minden kézre bizni félő,

Más a' tanúlt Orvos más a' Kan-herélő.

(*) „ A' mit *Fráter Jacobus* talált, neveztetik *la-teralis operationak*; de ez-is *cum magno operatu* meg-véghez, (mellyet leg-elsöbben *Ráviusi* meg-jobbitott) irt-is *Fráter Jarobus* erről 1702-ben egy kis könyvet, e' Titulus alatt: *Novelle methode de tailler et tirer la pierre de la vesse*, hanem közönségesen a' *Magnus apparatus* találta *Joannes Romanus*, Világ eleébe adta *Marianus Sanctus* 1522-ben, ugy mint *Romanus* találmányát; de a' melly tsak ugyan *Mariana* operátzionak-is neveztetik.

(**). „ Akkor az az említett *Pétseli* Afzfony,
 „ az első gyermekével lévén gyermek-ágyban, a'
 „ midőn terhbe esett többé a' vizellése paroxismuft
 „ nem tartott: sem az ágyból fel-nem kelhetett,
 „ mivel a' vizellete meg-szűnés nélkül szivargott;
 „ az Operátzió előtt a' faluban leg-nyomorúltabb
 „ vólt, azolta pedig leg-derekabb menyetske. —
 „ mind erre mind a' többi Operátziokra is olyan.
 „ kor requiráltatott *Kontz* Uram, a' mikor már a'
 „ halál torkában vóltak.

EMLEKEZTETŐ OSZLOP.

E' gyálfzas Vederben Ország Vezérének

Ditső hamva nyugszik hideg tetemének:

Bö'ls Vitézben, igaz Polgár, 's Király Hive

Vólt, és Nemzetünkhöz hajlott nemes szive,

Ritka dolog! -- -- -- ámbár született idegen,

Még-is Hazánk sorsát nem nézte hidegen.

Ifjaink javán buzgón igyekezett,

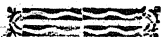
Fő-Rendünkel fogott barátságos kezét.

Rettegő Hazánkat ellenség kardjától

Mentette Oszmának öklelő Hóldjától.

Kár! bö'ls rendelése mind helybe nem maratt —

Szerzett volna nekünk vigabb őszt és nyarat.

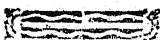
Erdély hát Ofzlopot FABRIS nagy nevének
Könyves szemmel méltán emel Érdemének.

*Eként kefergi bóldog emlékezetű Fő-Hadi Vezé-
rinek e' folyó Hónapnak 14-dik napján az élők
közül lett ki-szóllittatását az Erdélyi Magyar
Nemesség, N. Székely Lovas-Seregbéli fő Had-
nagy Czirjék Mihály által N. Szebenben,
Bóldog-Afszony Havának 20-dik napján 1789-
dik Esztendőben.*

Tudósítás.

Azon Tisztelet, mellyel minden igaz Hazafi tulajdon Hazájához természet-szerint viseltetik; azon édes érzékenység, mely a' seppedő Anyai Nyelvnek Támogatására kit-kit méltán ingerelhet, azon szorgalom, mellyel tsak itt-is némely érdemes Magyarok, kedves Hazájokhoz vonzó szereteteknek bizonyításában fáradhatatlanul munkálódnak, vóltak abban az én Ősziöneim, hogy ama nagy hirű Német Irónak *Dusch János Jakabnak*, a' tiszta, és nemes szeretet erejéről, németül tizen-négy Könyvekben ki-botsátott munkáját, Nappali Idömet Hivatalomban tölteni kéntelenítettvén, éjjeli óráimban, önön Anyai Nyelvemre fordítsám. — A' Könyv az *Orestes* ama hajdani nagy nevű *Agamemnon* Görögországi Királynak Fia, *Hermionével* a' *Menelás* Király,

rály, és *Helena* Királyné Leányaival lett ritka példájú öfzve-keelését foglalja magában. Az Előre-fizetés 30 kr. és tart a' jövő első Májusig. A' munkának az árra inkább Hazámhoz vonzó forró szeretetemhez, mint annál érdemeihez szabattatott. Kikérem azért a' vejendő Erdemes Urak száma béjelentését, mely kezemhez érkezhén, késedelem nélkül megküldöm a' munkát, a' mely mondhatom még az öfzbe keveredett Olvasóknak sem fog kevesebb Gyönyörködtetéssel szolgálni, mint az Ifiaknak. Kérem végtére az alább nevezendő Urakat mind közönségesen, a' kiknél a' Beszédes Helyei léfznek, ne-sajnályják, e' szerint édes Hazánkhoz, Anyai Nyelvünkhöz, 's hozzám való igaz Szereteket bizonyossá tenni. Költ Kafsán Februáriusnak 19-dikén 1789-dik elztendőben.

Vitéz Imre a' Fordító.

Az elő-fizetést Bé-vevők.

Aradon: *Pleyer Ferentz* Ur Vas-áros.

Arok-Szálláson: Tifzt. *Járofi Ignatz* Ur.

Budán: *Veingand* és *Köpf* Urak Könyv-árosok.

Besztertz-Bányán: *Quendl Mátyás* Ur Könyv-kötő.

Bétsben: N. N. *Szatsvay Sándor* Ur, Magyar Ujság Iró.

Biharon: T. T. *Kolosváry Mihály* Ur Præd.

Böszörményen: T. T. *Vétsey Sámuel* Ur Préd.

Brafsóban: T. T. *Kleinkauf György* Ur.

Debretzenben: *Imre János* Ur Könyv-áros, és a' Ref. Coll. érd. Tagja *Buday Esayas* Ur.

Eger.

Egerben : N. és Nemzetes *Gyulay Ferentz* Fiscális
Ur, és *Gyalogay Ignátz* Ur Könyv-kötő.

Eperjessén : Ns. és Nemzetes *Metzner Sámuel* Vice
Notarius Ur.

Elztergomban : Tifzt. *Katona István* Préd. Ur.

Győrben : *Müller Ferentz* Ur, Könyv-kötő.

Gyöngyösön : *Schuman* Ur, Könyv-kötő.

Gyulán : *Balogh György* Ur, Köny-kötő.

Kafszán : Ns. *Rátz István* Ur, a' 9-dik Ns. alatt, és
a' Fördítő.

Ketskeméten : *Sallya János* Ur, Könyv-kötő.

Kolosváron : T. T. *Verestói György* Préd. Ur.

Komáromban : T. T. *Péztely József* Préd. Ur.

Losontzon : T. T. *Kállós Dániel* Ur Conrector.

Lötsén : *Osterlam Efraim* Ur.

Miskóltzon : Ns. és Nemzetes *Szent Ivány László*, és
Papszáz József Urak, *Mezey József*, és Professor
Hegedüs Ferentz Ur.

Nagy-Váradon : Prof. *Szabó József* Ur.

Ó-Budán : *Kiss István* Ur Könyv-kötő.

Pápán : *Szép Miklós* Ur, Könyv-kötő.

Pesten : *Strohmayer* Ur, Köny-áros.

Pétsét : *Veidinger Márton* Ur, Könyv-kötő.

Rima-Szombatomb : *Psapó József* Ur, Könyv-kötő.

Rosnyón : Fő Tifzt. *Stróhamer* Direktor Ur, és *Etei*
Imre Ur, Könyv-kötő.

Szath-

- 70
- S. Patakon: *Szabó János* Ur, Könyvkötő.
- Selymetzen: *Hardopler Agoston* Ur, Könyvkötő.
- Sopronyban: *Srabs Gottlieb* Ur.
- Szathmár-Németiben: *Farkas János* Ur, Könyvkötő.
- Szántón: *Buttykay György* Ur.
- Szikszon: *Veres Bálint* Ur, és *Teleky György* Ur
- Szebenben (Erdélyben). *Gromer, Barth, és Genselmayer*, Könyv-árolók.
- Székes-Fejér-Váron: *Lang Agoston* Ur, Könyvkötő.
- Táallyán: Nms és Nemzetes *Szedlitzky András* Posta Mester Ur, és *Tóth István* Profelsor Ur.
- Tartzalon: *T. Vágó János* Ur.
- Tömösváron: *Lechner* Ur, Könyvkötő.
- Ujhelyben: Nms. és Nemzetes *Vitéz János* Oeconomus Ur, *Revitzky* Actuárius Ur, és *Szendrey György* Ur, Könyv-kötő.
- Jászberényben: Præf. *Gelley Josef* Ur.
- Unghváron: *Kiss István* Cancellista Ur.
- Ivánkán: Nms Nyitra Vármegyében *Vitéz Lázár* Ur.
- Vásárhelyen: *Sáray János* Ur, Könyv-kötő.
- Vátzon: *Ambró Ferentz* Ur, Könyv nyomtató.
- Veszprémben; *Fejér János* Ur, Kereskedő Kalmár.
-